

TRGOVSKI LIST

številka 2.

Naročnina za Jugoslavijo:
celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/4 leta
90 din, za 1/2 leta 45 din,
mesečno 15 din, Tedenska
izdaja za celo leto 50 din.
Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek,
sredo in petek

Ljubljana, sreda 3. januarja 1940

Cena posamezni
stevilk 150 din

Veleblagovnice dovoljene

Navzlic pravočasnim opozorilom ni bila podaljšana prepoved ustanavljanja veleblagovnic in s 1. januarjem se smejo v Jugoslaviji ustanavljati v velikih mestnih veleblagovnic in njih podružnice. Edina ovira je le v tem, da mora dovoljenje za ustanovitev veleblagovnic dati ban. Trenutno bo morda ta ovira zadost močna, da ne dobimo v Ljubljani veleblagovnic, toda ta varnost je le trenutna. Prav lahko se zgodi, da se bo ustanovitev veleblagovnice tako spremno pripravila, da jo bomo imeli, še preden se bomo prav zavedli. V izvršenih dejstvih se tuji kapital izvrstno spozna.

Ne gre pa le za to, da je sedaj ustanavljanje veleblagovnic načeleno dovoljeno, temveč stvar je v tem, da zopet ni bilo ustrezeno eni najbolj enotni zahtevi vsega jugoslovanskega trgovstva. Vsi trgovci Jugoslavije, naj bodo Srbi, Hrvati ali Slovenci, so z največjo solidarnostjo zahtevali, da se prepove vse ustanavljanje veleblagovnic. Zbornice so nato to zahtevo tudi natančno formulirale in izdelale načrt uredbe o prepovedi veleblagovnic. Ni bilo torej treba nič drugega, kakor da se od vseh zbornic Jugoslavije izdelana uredba sprejme, podpiše in objavi v »Službenih novinah«. Mislimo, da bi se moglo to tudi brez vase nevarnosti zgoditi, saj je dovolj garancije, da je stvar dobra, če jo priporočajo vse gospodarske zbornice v državi. Visoka avtoriteta, ki jo uživajo naše zbornice zaradi svojega umerjenega, objektivnega in vedno globoko preudarjenega dela, pač zadostno jamiči, da ne priporočajo zbornice nekaj slabega. Tembolj neumljivo je zato, da splošni zahtevi vsega jugoslovanskega trgovstva ni bilo ustrezno.

Še bolj pa se moramo temu čuditi, če pomislimo, komu v korist se ni podaljšala prepoved o ustanavljanju veleblagovnic. Te ustanavlja pri nas edino tuji kapital. V boju zaradi veleblagovnic je bila zato fronta interesentov silno jasno postavljena. Na eni strani vse domače nacionalno trgovstvo, na drugi strani tuji kapital. Za nacionalnega človeka je bilo s tem takoj jasno, kako se mora opredeliti: edinole za stališče domačih nacionalnih trgovcev in proti interesom tujega kapitala. Že samo to dejstvo, da gre pri veleblagovnicah za interes tujega velekapitala proti interesom domačih ljudi, bi moralno zadostovali, da se veleblagovnice absolutno prepovede. Kljub temu se to ni storilo!

In to v času, ko se zahtevajo od nacionalne trgovine najtežja bremena in ko prezivlja vsa naša domača trgovina težko krizo. Niti v teh časih se njeni interesi niso upoštevali. Res ne razumeimo tega neupoštevanja interesov naše nacionalne trgovine! Ob vsaki priliki so vendar naši trgovci v polni meri storili svojo dolžnost. Se v zadnjih številki smo objavili rezultat akcije slovenskega trgovstva za naše obmejno šolstvo. Nad 100.000 dinarjev je dala ta akcija. A kje so vse druge žrtve slovenskega trgovstva za razna nacionalna in dobrodelna društva. Ni tombole v deželi, ki je ne bi v prvi vrsti omogočili trgovci s svojimi darili. In v Beogradu? Kako silno zaostalo bi bilo vse kulturno življenje

prestolnice, če ji ne bi dale številne in bogate zadužbine trgovcev hramen in sredstva za pospeševanje kulturnega življenja. Enako pa je tudi hrvatski trgovec vedno storil svojo dolžnost do naroda.

Sedaj pa naj nam kdo navede, kaj je koristnega storil za napredok našega naroda tuji velekapital! Kje je le en kulturni dom, ki je bil zgrajen z denarjem tujega velekapitala? Kaj imajo od njega naša društva? Kje se vidi njegova podpora? Tuji velekapital zbirajo nas le sredstva, da jih iznasa

iz naše države v tuje, da tam oplaja gospodarsko in kulturno življenje! A temu tujemu velekapitalu se je ustreglo, domaćim nacionalnim trgovcem pa ne! V tem je vsa usodnost napake nepodaljšanja prepovedi o ustanavljanju veleblagovnic.

To neuipoštevanje interesov domačega gospodarstva mora ljudem vzeti dobro voljo in zmanjšati njih požrtvovanost. A ravno v sedanjem času je tako nujno potrebno, da imajo gospodarski ljudje polno dobre volje in polno požrtvovan-

nosti, ker drugače sploh ne morejo dati tega, kar država od njih zahteva. Zato kljub vsemu upamo, da bo vendarle še izdana prepoved o ustanavljanju veleblagovnic in da se ni prepoved podaljšala samo zato, ker so bili odločajoči činitelji prezaposleni zaradi težkih gospodarskih vprašanj, ki so nastala zaradi napete mednarodne situacije. Zato še upamo, hkrati pa do stavljam, da ne bi bilo v korist državne misli, če bi bilo celo to zadnje upanje honorirano z razčaranjem.

ko pretirane in hkrati dokaz, da smatra naša finančna uprava, da je davčna morala čisto na tleh.

Nova davčna reforma je zlasti naperjena proti večim podjetjem in posebej še proti tujim. Nekaj upravičenosti je v tem, ker mnoga velika tuja podjetja so se znala davčni dolžnosti zelo spremno odtegovati. Prav zato pa ni bilo treba, da bi šla davčna reforma predaleč in pritisnila vse podjetja brez izjeme tako, da mnoga tega pritiska ne bodo mogla vzdržati. Est modus in rebus, pravi latinski pregorov in tudi davčna reforma se mora po tem ravnati. Zlasti pa, če hoče dvigniti davčno moral, kar bi moral biti vsaj postranski namen vseki reforme. Bojimo se pa, da nova davčna reforma tega namena ne bo dosegla, temveč davčno moral še poslabšala. Kadark gre za eksistence podjetij, se ta branijo z vsemi sredstvi.

V težavnem položaju pa bodo prišle tudi banovine, ki ne bodo mogle več pobirati doklad od zemljarine, a po novi drugi uredbi tudi ne od alkoholnih pišč. Kje in kako naj banovine ta izpadek nadomeščijo, je uganka, ki je še čisto nerešljiva, kajti jasno je, da so doklade vsaj v Sloveniji že previsoke in bi vsako povišanje doklad pomenilo katastrofo.

Nujno je zato, da se davčna reforma revidira, da bodo dohodki države povečani, ne da bi bila eksistencija mnogih podjetij ogrožena.

Nova davčna reforma

Nova davčna bremena razdeljena preveč enostransko

Stara resnica je, da pomeni vseka davčna reforma, ki se izvede na podlagi predlogov finančnega ministra, zvišanje davčnega bremena. Zlasti v sedanjih časih, ko so se nalage države zaradi napete zunanje politične situacije silno povečale, je bilo treba računati s tem, da bo nova davčna reforma pomenila tudi večje davke. Gospodarski ljudje so s tem tudi računali, vseeno pa niso računali s tem, da jim bo prinesla davčna reforma tako huda bremena.

Davčna reforma je danes prvo vprašanje, ki zanima vse gospodarske ljudi in vsa druga vprašanja so stopila pred tem vprašanjem v ozadje. To je tudi naravno, saj nalaga sedanja davčna reforma mnogim podjetjem tako velika premena, da je naravnost ogrožena njih eksistencija.

Kakor rečeno, ni nihče pričakoval, da bi nova davčna reforma zmanjšala davčna bremena. Pač pa je vsakdo pričakoval, da bo davčna reforma vsem državljanom sorazmerno njih gospodarski sili načrnila enaka bremena. Če je že položaj takšen, da zahteva varnost države večje davke od državljanov, potem naj to breme nosijo tudi vsi državljanji, razen seveda onih, ki sploh nič nimajo. Tega načela pa se nova davčna reforma ni držala, temveč je prinesla nekatrim znatne davčne olajšave, zato pa drugim naložila nova bremena. Tako so vsi kmetje oproščeni zemljarine, če ne znaša čisti katastrski dohodek njih zemljišča več kot 1000 din. Praktično se pravi to, da so skoraj vsi kmetje oproščeni zemljarine.

Mnenja smo, da gre ta naklonjenost do kmetskega ljudstva le malo predaleč. Kajti težko si je misliti, da bi država mogla zbrati potreben denar, če 80% vsega prebivalstva oprosti davčne dolžnosti. Da bi moglo ostalih 20 odstotkov prebivalstva, med katerimi pa so revni sloji tudi v značilnem številu, nadoknaditi ves ta izpadek, je le malo verjetno. Vse pa kaže, da ta velikanska olajšava za kmetske posestnike ni bila niti potrebna, niti stvarno utemeljena. Naš kmetje je preživil najhujše čase v L. 1932. in 1933., ko so bili njegovi pridelki skoraj brez cene. A celo takrat je mogel plačati kmet davek. Danes pa, ko so dosegle cene kmetskih pridelkov mnogo višje ceno, ko so nekateri pridelki naravnost pretirano dragi, je tem manj upravičeno, da se davki kmetu popolnoma brišejo. Vsaj neko priznavalnino bi moral plačati tudi vsak kmetski posestnik in tu-

je šla darežljivost vlade vsekakor predaleč.

To je zlasti jasno, če upoštevamo, da ni bil deležen nobene davčne olajšave delavec, ki je dostikrat v mnogo slabšem položaju ko-kmetovalec. Ce se je hotelo priznesti socialno šibkejšim slojem, potem bi se moralno priznati vsem, ki so enako revni, ne pa samo onim, ki pripadajo kmetskemu stanu. Ni treba posebej pripomniti, da ne poudarjam to načelo enakopravnosti iz kakšne averzije proti kmetu. Mi v polni meri cenimo njegov težaven položaj in njegovo težko delo, ki je temelj vsega našega gospodarstva. Ravno zato pa je tudi nemogoče, da bi bil ta najmočnejši stan popolnoma oproščen svoje davčne dolžnosti.

Je pa tudi vprašanje, če bo imela davčna reforma za kmetsvalec same tako ugodne posledice, kakor se je računalo. Če bodo morali vso pezo zvišanih davkov nositi skoraj izključno trgovska in industrijska podjetja, potem je neizogibno, da se bo draginja povečala. Nemogoče je, da se ta nova in čezmerna bremena ne bi previla na vse prebivalstvo in tudi na kmetsko prebivalstvo kot na najštevilnejše. Posledica enostranske davčne olajšave za kmeta morebiti torej ta, da bo sedaj kmet draže pličeval izdelke, ki jih potrebuje. Ponovila se bo stara stvar, kakršna se je zgodila s kmetsko zaščito. Kmet je z njo sicer dobil zaščito, njegov kredit pa je bil ubit. Sedaj pa je kmet oproščen zemljarine, zato pa bo doživel novo draginjo. Vprašanje je, kdaj je bilo za kmeta bolje.

Posebno pa je zadela davčna reforma vsa podjetja s tem, da velja za staro poslovno leto. Vsa kalkulacija se je vrnila v preteklem letu na čisto drugi podlagi, kakršna pa je ustvarjena sedaj z novo davčno reformo. Seveda razumeni, kaj je bil glavni razlog za to obdačevanje v nazaj, ker se je pač finančna uprava bala, da bi mogla podjetja že prilagoditi se reformi. V novi davčni reformi je ost, ki kaže glavni namen vse reforme, podana tako jasno, da je ta razlog takoj viden.

To se vidi tudi iz kazni, ki jih določa nova davčna reforma celo za nezadostne in ne popolnoma pravilne prijave. Vsak davčni zavezec mora v bodoče v osmih dneh dati davčni upravi vsak zavezani podatek. Če tega ne storii, se kaznuje z globo od 10 tisoč do 100 tisoč din, in sicer za vsak nepodan podatek posebej. Dejansko more tako davčna uprava zavezati od davčnega zavezanca vsak dan nove podatke in davčni zavezane

ji mora odgovarjati ali pa ga doleti naravnost horendna kazen. Da je ta v resnici horendna, se vidi tudi iz tega, da se po novi davčni reformi smatra vsakih 50 din kazni enako enemu dnevu zapora. Kdor torej ni poslal zahtevanega podatka, more biti za ta prestopek kaznovan z globo do 100.000 dinarjev, ki pomenijo 2000 dni zapora. Velik zločinec je treba biti, da kazenski zakon določi takšno kazeno. Kdor pa utaja je najmanjši del dohodkov, plača celo 200.000 dinarjev globe, poleg tega zapade še po § 142. zakona na dve leti zapora. Tako visoke kazni so pač več

Zoper smo čitali v naših listih slavospeve, da je nova državna tiskarna v Beogradu četrta največja tiskarna v Evropi, takoj za ono v Londonu, kjer se tiskajo Daily Mail, za berlinsko Ullsteinovo in pariško, ki tiska L'Illustration. Ce pa bo nova tiskarna v Beogradu še opremljena z vsemi stroji, da bo sploh največja v Evropi. S ponosom ponatiskujejo naši listi to izjavo, ki jo je dal neki visoki gospod.

Prav odkritosčno se čudimo, da ne čuti noben list, ki ponatiskuje to izjavo, kako je prav za prav ta izjava nepremišljena in kako silno neobjektivna. Vendar je semešno, da bi imel Beograd ali pa katere koli drugo mesto v Jugoslaviji največjo tiskarno v Evropi.

Zoper se je izkazala ona nesrečna resnica, da so oči večje kot želodec. Kakor pravi otroci se poslavljamo s stvarmi, ki jih ne zmoremo. Ne največja tiskarna v Evropi, temveč največja domisljavost, ki je mogoča.

Največja tiskarna v Evropi

Tiskarska proizvodnja pri nas vendar ni niti primeroma na tej stopnji kot v Franciji, Nemčiji, Angliji in Italiji in tudi biti ne more. Ne glede na to, da je naša država po številu prebivalstva mnogo manjša od prej navedenih velesil, imamo mi še takoj odstotek analfabetov, da je kar semešno, če paradiromo z največjo tiskarno. Na eni strani okraji s 60 in več odstotki analfabetov, na drugi strani pa največja tiskarna v Evropi.

temi pojasnili je treba omeniti tudi razne podatke glede plačevanja taks, zavarovalnih prispevkov. Od druge vsebine naj zaradi pomajkanja prostora omenimo le nekatere naslove: komisija trgovina, podatki o razni pločevini in železu, lepiva za kovine, davčni odpisi, kontrola izvoza, kaj je in kako nastane pogodba, kako se določi sladkoba mošta z navadno tehnico, pravila o vkladanju svezega sadja, trgovska zastopništva, borzne ustanice, poštna tarifa, državni pravniki in cela vrsta tehnico preudarijnih praktičnih nasvetov.

Ze ta kratka navedba vsebine dedkuje, da ima tudi letosni Trgovski koledar vse odlike prejšnjih. Toplo priporočamo vsem trgovcem in pomočnikom letosni Trgovski koledar, in to ne zaradi njegove bogate vsebine, res nizke cene ter ročne oblike, temveč tudi zato, ker s tem počažejo svojo stanovsko zavednost.

Trgovci naj uporabljajo Trgovski koledar!

Vedno nove pritožbe zaradi soli

Mnogo smo že pisali o soli, toda vedno ne zadosti, kakor dokazujejo nove pritožbe, ki jih dobivamo. Zlasti so številne v zadnjem času pritožbe, ker ni dobiti drobne soli, temveč dobivajo trgovci te debelo sol. Odjemaleci se potem seveda ne jeze na monopolsko upravo, temveč na trgovce, ki so sami do skrajnosti nejevoljni zaradi nereda.

Druga stalna pritožba je zaradi živinske soli. Zakaj ne smejo te prodajati tudi maloprodajalc? Čisto po nepotrebni izgubljujo zaradi tega ljudje čas in se jeze, ker morajo tudi več kilometrov daleč da dobe živinsko sol.

Naj se vendar že enkrat ta stvar uredi, ker res ne gre, da se maloprodajalem dela škoda, vrhu tega pa še kupovalcem soli nepotrebna pot.

Davčne napovedi

Davčna uprava razglaša:

V roku od 1. do 31. januarja 1940. morajo vložiti napovedi na predpisaniem tiskanem obrazcu

1. za pridobnino:

davčni zavezanci pridobnine in posebnega davčnega dodatka po čl. 59/II zakona o neposrednih davkih;

2. za davek na poslovni promet:

a) pavšalisti splošnega in skupnega davka na poslovni promet in davka na luksus;

b) knjigaši splošnega in skupnega davka na poslovni promet. Ti morajo vložiti letne prijave ter napovedati promet minulega leta 1939.

3. Za rentnino:

davčni zavezanci, ki niso obdeleni po kaki drugi davčni obliki od dohodkov na obrestih, rentah in drugih imovinskih predmetih. Prijaviti je dohodek iz leta 1939.

Kdor napovedi ne vloži v roku od 1. do 31. januarja 1940., bo plačal kazen 3% odmerjenega osnovnega davka, a 10% kazen, če napovedi ne vloži niti na osebni poziv v roku osmih dni.

Dobiček družbe Trepča izkazan za 80-22% manjši

V Londonu je bila te dni redna glavna letna skupščina delničarjev družbe Trepča Mines Ltd. Poslovno poročilo družbe navaja, da je zaradi rudarske stavke, (ki pa bi jo družba lahko preprečila), padla proizvodnja rude od 655.890 na 616.073 ton. Proizvodnja svinčenega koncentrata je padla od 72.989 na 65.501 ton ali za 10-18%, proizvodnja cinkovega koncentrata od 70.120 na 53.182 ton ali za 24-16%, proizvodnja pirita je znašala 85.072 ton, bakrenega koncentrata le 2101 tono. Stroški proizvodnje ene tone rude so se zvišali od 19 šil. 10 penijev na 20 šil. in 1 peni. V te stroške pa davki niso vracunani.

Davkov je plačala družba lani 117.745 funtov, v prejšnjem poslovniem letu pa le 88.440 funtov, to je za 29.309 funtov ali za 33-14 odstotkov več.

Cisti dobiček je kljub le 6-11% padcu proizvodnje družbe padel od 202.139 na 40.091 funtov. Cisti dobiček je torej padel za 80-22%, kar je pač več kot veliko. Družba zato za lani ne bo izplačala nobene dividende, dočim jo je lani izplačala 10%, za l. 1936/37. pa celo 30%.

Od čistega dobička družbe je dočleneno 28.300 funtov ali nad 60 milijonov din za davčne rezerve.

Radijska poročila graške postaje v slovenščini

Nemški konzulat v Ljubljani nas naproša, da bi objavili, da oddaja nemška radijska postaja v Gradcu poročila v slovenskem jeziku vsak dan od 17:45 do 18:00, od 19:00 do 19:15 in od 22:45 do 23.

Vlaganje davčnih napovedi

Razglasli davčne uprave

K vlaganju davčnih napovedi pridobnине, posebnega davčnega dodatka po členu 59/II, davka na samec, splošnega in skupnega davka na poslovni promet in luksuznega davka pavšalev za davčno leto 1940. je izdala davčna uprava naslednji razglas:

Redna pridobnina

Vsa podjetja, poslovanja (trgovska, industrijska in obrtna) in vsi samostojni poklici, ki so zavezani pridobnini, so dolžni zaradi odmere pridobnine za leto 1940. vložiti v roku od 1. januarja do 31. januarja 1940. napovedi o čistem dohodku, doseženem v poslovniem, davčnemu letu 1940. predidočem letu.

Napoved se mora vložiti za vsak objekt in prav tako za vsako vrsto poslovanja posebej. N. pr. če trgovec vedi svojo trgovino v centrali in filiali, mora vložiti eno napoved za centralo, a drugo za filialo (podružnico). Ali: če se krojač bavi tudi s prodajanjem gotovih oblačil, tedaj mora vložiti posebej napoved dohodkov od obrti in posebej dohodkov od prodaje gotovih oblačil.

Rudarska podjetja, ki so temu davku zavezana, morajo vložiti posebno napoved za vsak rudnik in posebno za vsak samostojni rov. Napoved morajo vložiti tudi one osebe, ki so po členu 46. zakona oprošcene plačanja tega davka.

Napovedi ni treba vložiti onim davčnim zavezancem, ki plačajo pridobnino po stalni postavki iz člena 59. zakona o neposrednih davkih.

Davčna podlaga je: enoletni čisti dohodek podjetja, poslovanja, poslovnic in poklica, dosežen v preteklem poslovniem letu pred davčnim letom.

Cisti dohodek je: brutto-dohodek, zmanjšan za izdatke, ki so potrebni za izvrševanje podjetja, poslovanja ali poklica (člen 54. zakona).

Izdatki, ki niso v zvezi s poslovanjem, se od brutto-dohodka ne morejo odbiti (člen 55. zakona).

Koristno je za same davčne zavezance, če napovedi priložijo potrebna dokazila, posebno začetni in zaključni inventar oziroma račun bilance in račun zgube in dobička, korespondenco in podobno, ako vodijo redne trgovske knjige; nadalje potrdila državnih in samoupravnih oblasti, bank in zavodov ter vse drugo, s čimer bi mogli polnoljubljivo dokazovati točnost prijavljenih podatkov.

Obračniki naj v napovedi izjavijo, če se morda istočasno ne pečajo tudi s prodajanjem gotovega nakupljenega blaga, če morda uporabljajo stroje na pogon, in koliko pomočnikov zaposlujejo v svoji obrti.

Podjetniki, ki delajo v akordu, morajo to v napovedi navesti.

Po členu 6. zakona o davku na samec morajo davčni zavezanci pridobnime navesti v svoji napovedi, če so samski, vdovci brez otrok, oziroma ločeni, in koliko so starci. Družbeni posameznih podjetij, v kolikor so zavezani davku na samec, morajo v napovedi navesti tudi delež, ki z njim v podjetju sodelujejo.

Napoved za odmero posebnega davčnega dodatka po členu 59/II zakona o neposrednih davkih

Vsi davčni zavezanci pridobnine, ki so razen pridobnini zavezani tudi plačanju posebnega davčnega dodatka po členu 59/II zakona o neposrednih davkih, morajo v davčni napovedi pridobnine in sicer v posebnih, za to določenih rubrikah, napovedati tudi skupni brutto-promet, opravljen v poslovniem letu pred davčnim letom.

V smislu omenjenega zakonskega predpisa so zavezani plačanje posebnega davčnega dodatka:

a) ona industrijska podjetja, ki svoje blago prodajajo neposredno potrošnikom preko svojih podružnic, prodajaln in komisjonarskih skladis, ali pa preko tretjih fizičnih ali pravnih oseb;

b) ona trgovska in obrtna podjetja, ki imajo poleg glavne poslovnice še podružnice (prodajalne) za prodajo blaga neposredno potrošnikom;

c) vsi veliki magacini (veleblagovnice), t. j. ona podjetja, ki prodajajo neposredno potrošnikom mnogovrstno blago, ki po svoji naravi spada v razne izdelovalne in trgovske panoge.

Vsa ta podjetja so pod navedenimi pogoji zavezana posebnemu davčnemu dodatku, če in kadar njihov celotni bruto-promet, opravljen v poslovniem letu pred davčnim letom, preseže 1.000.000 din. Pod celotnim prometom je treba razumeti ne le promet, opravljen s potrošniki, ampak tudi ves ostali promet, opravljen v tuzemstvu in inozemstvu, in to tisti, ki ga je opravilo podjetje samo (centrala), kakor tudi oni, opravljen od vseh njegovih podružnic (prodajalnic).

Kdor ne vloži napovedi v roku, ki je odrejen v tem pozivu, plača kazen 3% odmerjenega osnovnega davka in posebnega davčnega dodatka, a 10%, če napovedi nista na osebni pismeni poziv ne bi vložil v roku osmih dni.

Opozorjava se davčni zavezanci, da napovedi za prometni davek vložijo pravočasno, ker morajo sicer oni, ki tega ne storijo, plačati kazan iz člena 137. zakona o neposrednih davkih.

Davčne prijave pridobnine kar tudi splošnega in skupnega davka na poslovni promet izpoljujejo in vlagajo:

1. lastnik poslovnice ali podjetja, oziroma oseba, za katere račun se poslovanje vrši;

2. v primeru zakupa zakupnik;

3. za maloletne njihovi starši oziroma varuh;

4. za mase njihovi zastopniki;

5. če je podjetje v posesti več oseb, potem te vse skupaj.

Napoved vloži lahko tudi druga oseba po posebnem ali splošnem polnomocju davčnega zavezanca.

Če davčni zavezanci namenoma, da bi se izognili plačanju davka, dajo v davčni napovedi pridobnino oziroma davka na poslovni promet neresnične izjave, ki bi zaradi njih mogla nastati popolna ali delna davčna prikrajšba, oziroma, sko utajki kak vir dohodkov ali del premoženja, ki je njegov dohodek zavoj, ali oziroma nista, ki ter sestreli eno nemško letalo, dve parapli, da sta se spustili. Eno angleško letalo je bilo sestreljeno, eno pogrešajo, eno pa se je vrnilo v domačo bazo.

Velika Britanija je začela delati ladje, ki se ne bodo mogle potopiti niti s torpedi niti z minami. Te ladje je izumil inž. Jurković, ki je zgradil tudi največjo francosko trgovsko ladjo "Normandie".

Nemčija je začela graditi male 150-tones podmornice.

V pariškem diplomatskem svetu se trdi, da bo Nemčija v kratkem zahtevala od Danske sklenitev podobne pogodbe, kar so jo morale skleniti Lübecke države s Sovjetsko Rusijo. Trdi se, da je nemško poveljništvo mnenja, da mora zaradi nogeve razvoja vojne dobiti pomorska in zračna oporišča na Danskem.

V skandinavskih državah izjavljajo, da so ostale vse tri skandinavskih držav vstrog neutravnega, čeprav odhajajo iz vseh treh držav prostovoljci v Finsko. Svedska, Norveška in Danska se zlasti boje odkriti nastopiti proti Sovjetski Rusiji, ker bi mogle s tem priti tudi v direkten konflikt z Nemčijo, dočim pa ni gotovo, da bi zavezenci nudili pravočasno pomoč.

Sovjetska ofenziva na Kareljski ožini se je začela po veliki artillerijski pripravi. Kljub veliki premiči po niso mogle sovjetske čete nikjer prebiti Mannerheimove čete. Sovjetske čete so imele strahovite izgubo. Novi vrhovni poveljništvo Sovjetskih čet Stern je bil tudi že odstavljen.

Na severu pri Pečengi je silen mrz ustavl vse operacije. Temperatura je padla na -40°.

Na bojišču pri Tolvajärvi so dosegli Finci po tridnevni bitki veliko zmago. Ameriški tisk primerja to zmago z nemško zmago pri Tannenbergu. Finci so tu ujeli nad 10.000 sovjetskih vojakov.

Pinski smučarski bataljon smrti je po finskih poročilih na več mestih razdeljal železniško progno v Murmansku.

150.000 novih vojakov so poslali sovjetti na fronto, in sicer večinoma iz Sibirije in Kavkaza, ker so te čete vajene mrza.

Svedski prostovoljci bodo kmalu posegli v boje. Predsednik finske republike je izjavil, da bodo ti prostovoljci pokazali, da znajo prav tako hrabro braniti svobodo ko finski.

Stalin je dal po angleških vesteh državnemu komisarju za težko industrijo Kaganoviču rok do 10. januarja, da katerega mora doseči, da se stavke v sovjetskih tovarnah nehajajo. Če se mu to ne bi posrečilo, bo moral odstopiti s svojega mesta.

V Moskvi je bila podpisana sovjetsko-japonska pogodba, s katero se ureja ribolov v sovjetskih vodah ter vprašanje mandžurske železniške mesta.

Urugvajska vlada je dala nemškemu parniku "Tacomi" ultimat, da v 24 urah zapusti Montevideo ali pa bi internirana. Ker ni ladja odšla, je bila internirana.

Politične vesti

V francoskem senatu je imel Daladier pred izglasovanjem proračuna velik govor, ki je s svojo odločnostjo napravil močan vtis ter bistveno pripomogel, da je bil proračun sprejet soglasno. Daladier je naglasil, da je Francija sicer vedno pripravljena skleniti mir, toda le pod pogojem, da dobri pozitivna materialna jamstva za svojo varnost in za spoštovanje pogodb v Evropi. Nadalje je Daladier naglasil, da se bo morala nova Evropa organizirati na širši podlagi in da je treba misliti na federativne zveze med mnogimi evropskimi državami.

Angleški kralj je na seji kronskega sveta podpisal ukaz, s katerim se razširja vojaška obveznost do 28. leta. S tem se bo povečala angleška vojska za 2 milijone mož. Do konca l. 1940. bo imela Anglija na ta način pod orožjem 4 milijone mož. V zavezniških državah je bil na ukrep sprejet z velikim zadovoljstvom kot dokaz, da obe zavezniški velesili ne bosta popustili.

Hitler je čestital Mussoliniju k novemu letu poudarjajoč željo, da bi zavezniška Italija dosegla tudi v bodoče popolni uspeh. Mussolini pa je v svojem odgovoru poudaril željo, da bi obe zavezniški državi dosegli svoje cilje.

Belgijski senat je z 90 proti 27 glasovom sprejel zakonski načrt, ki nalaga visoke davke na vojne doblice. Hkrati je bila s sprejemom tega zakonskega načrta izrečena Pierlotovi vlad zaupnica.

Angleška vlada namerava uvesti obvezno predvojaško vzgojo mladine od 17. do 20. leta.

Angleški poročajo, da so bili 3 angleški bombniki na Severnem morju napadeni od 12 nemških letal tipa Messerschmidt. Kljub premoči so sprejeli bombniki boj ter se streli eno nemško letalo, dve pa prisili, da sta se spustili. Eno angleško letalo je bilo sestreljeno, eno pogrešajo, eno pa se je vrnilo v domačo bazo.

Denarstvo

Seja plenuma Narodne banke

je bila 29. decembra pod predsedstvom guvernerja dr. Protiča v Beogradu. Na seji se je razpravljalo o poslovнем uspehu Narodne banke v preteklem letu ter o tekočih vprašanjih. Sklenjeno je bilo, da bo znašala dividenda za delnico 400 din, od česar pa se odbije davek na dividende, ki je z davčno reformo prav znatno povečan.

Na seji je bil tudi izvoljen izvršni odbor Narodne banke za leto 1940. V eksekutivo so bili izvoljeni oz. so njeni člani: guverner in oba podguvernerja, Ivan Avsenek iz Ljubljane in Ljuba Mihajlović iz Beograda.

Prijave zaradi plačanja rentnine

Vse osebe, ki imajo dohodke od premoženjskih predmetov in premoženjskih pravic, so dolžne te dohodke napovedati v roku od 1. januarja do 31. januarja 1940.

Rentnina se plača na dohodke od premoženjskih predmetov in premoženjskih pravic, ki niso zavezani zemljarini, hišnemu davku, pridobivni, niti družbenemu, niti uslužbenemu davku.

Kot taki dohodki se smatrajo posebno:

1. obresti in rente od obveznic (obligacij), ki so jih izdali država, samoupravna telesa, delniške družbe ali zakladi, če niso s posebnim zakonom tega davka opredelene;

2. obresti od dolgov kakršne koli vrste (kratkoročna, hipotekarna, menična posojila, posojila proti zadolžnici ali brez nje — posojila na vero);

3. obresti od zaostale kupnine;

4. obresti od hranilnih vlog kakršne koli vrste: na hranilno knjižico, tekoči račun itd.;

5. začasne ali doživljenjske rente, alimentacije, užitki in preužitki, zavarovalne rente;

6. rente (povračila, odškodnine) za odstopitev pravice izkorisčevanja patentov, avtorskega prava, privilegijev, za odstopitev pravice kopanja rudnega blaga, uporabe mineralnih izvirov in podobno;

7. obresti, rente, dividende in slični ponavljajoči se prejemki iz inozemstva;

8. najemnine, zakupnine in vsakršni drugi dohodki od premoženja in premoženjskih pravic, ki niso zavezani nobenemu drugemu davku, n. pr. zakupnine za tovarniško, kopališčno, gostilniško in trgovinsko opremo, zakupnine za dovoljenje afiširanja, za dovoljenje prehoda čez tuje posestvo in podobno;

9. zakupnine za stavbišča in druga zemljišča, če so te večje od katastrskega čistega dohodka, brez ozira na to, kako se ta zemljišča izkorisčajo. (Prav tako je treba prijaviti zakupnine za dvorišča, čeprav so velika tudi do 500 m², če so dana v zakup ločeno od poslopja).

Predmet obdachenja je v letu 1939. doseženi dohodek.

Davčne prijave morajo vložiti upniki, t. j. osebe, ki te dohodke sprejemajo. Ako se upnik nahaja v inozemstvu, mora napoved vložiti določnik, ki mora tudi davek plačati mesto upnika. Za one osebe pa, ki se nahajajo v inozemstvu, pa prejemajo imenovane rente od odstoljenih pravice, izkorisčanja patentov, avtorskega prava i. dr. iz inozemstva, mora napoved vložiti in davek plačati določnik oziroma podjetje, ki te rente izplačuje.

Po členu 6. zakona o samskem davku morajo davčni zavezanci rentnine v napovedi navesti razen ostalih podatkov še okolnost, da li so samski, vložci brez otrok oziroma ločeni, in koliko so starci.

Kdor napovedi ne vloži v roku, določenem v tem pozivu, plača kot kazeno 3% odmerjenega osnovnega davka, a 10% če napovedi ne vloži niti na osebni poziv v roku osmilni dne.

Davčnega zavezanca, ki nameroma, da bi se izognil plačanja davka, dà v napovedi neresničen

izjave, ali zataji kak vir dohodkov, zadenejo posledice iz člena 142. zakona.

Nepismeni morejo vložiti napoved pri davčni upravi ali občini na zapisnik.

Davčna napoved za rentnino se vlagajo pri oni davčni upravi ali občini, pod katero ima davčni za-

vezanec svoje gospodinjstvo (neglede na kraj, kjer se nahaja predmet, od čigar dohodka se plača rentnina). Gospodinjstvo se smatra da je tam, kjer davčni zavezanc redno stanuje skupaj s člani gospodinjstva.

Davčni zavezanc lahko zahteva potrdilo, da je napoved vložil.

seg 5.000.000 din, itd. čisto tako kot v prej objavljeni lestvici, torej največ 10 pro mille od vloženega kapitala, ki presega 100 milijonov din.

V prvem stavku 9. odst. § 86/I zakona se črta ves tekst od besede »dotičnega poslovnega leta« pa do konca stavka, namesto teh besed pa se postavi: »po odbitku prenesenega dobička iz prejšnjega leta«.

Zadnji odstavek § 86/I se glasi v bodoče:

»I a) Dividende od delnic, dobički po čl. 81. ko tudi koristi in obresti po točki 4. § 82. t. zakona so zavezani plačilu dopolnilnega davka, in sicer v trenutku, ko se izplačajo ali v računu odobre zainteresiranim osebam.

Ta dopolnilni davek znaša:

10% od skupnega zneska temu davku zavezanih izplačil ali obdovitev, ki predstavljajo največ 4% vloženega kapitala,

15% od skupnega zneska temu davku zavezanih izplačil ali obdovitev, ki predstavljajo največ 6% vloženega kapitala,

20% do največ 10% in 25% do več ko 10% vloženega kapitala.

Ta davek morajo podjetja iz § 74. zakona izročiti drž. blagajni najkasneje v 15 dneh po izplačilu oz. odobritvi ter morejo prejemniku davku zavezane vsote zaračunati. Če se ugotove nepravilnosti pri izročitvi tega davka na škodo drž. blagajne, se mora škoda takoj plačati z 8% obrestmi. Definitivno odmerijo ta davek fin. direkcije skupno z družbenim davkom za določeno poslovno leto ter na podlagi prijave, ki jo morajo podjetja predložiti ob izplačilu ali odobritvi temu dopolnilnemu davku zavezanih vstop. Če se ugotovi utaja, se ta kaznuje po čl. 142. in 142.a zakona.

Temu dopolnilnemu davku so zavezani tudi vsi likvidacijski presežki premoženja, ki se obdajajo po predpisih 3. odst. čl. 77. zakona. Na ta dopolnilni davek se ne smejo nalagati samoupravne dolklade. Za ta dopolnilni davek ne veljajo nikake prej dane davčne oprostitve.«

V čl. 86/II se vstavi:
pod a) namesto »ona industrijska delniška podjetja« besede »ona industrijska podjetja — zavezane družbenega davka« in podobno
pod b) »trgovsko-obrtna podjetja — zavezane družbenega davka«,
pod c) »vse veleblagovnice — zavezane družbenega davka«.

V 1. odst. se za c) čl. 89/II dodasta po besedah »gradbenega materiala« še besedi »umetnih gnojil«.

Zunanja trgovina

Trgovinska pogodba s Francijo je stopila v veljavo, ker so »Službene novine« z dne 31. decembra objavile besedilo sklenjenih pogodb.

Italijanske pristojne oblasti so pristale, da se morejo določene količine surove nafte, bencina in petroleja izvoziti v Jugoslavijo proti plačilu po kliringu. Uvoziti bi mogli iz Italije iste količine ko v času od 1. julija 1938. do 30. junija 1939., t. j. 2349 ton surove nafte, 307 ton bencina in 1217 ton petroleja. Italija pa bi dovolila tudi izvoz večjih količin, a bi te morali plačati deloma z devizami.

Bolgarska trgovinska delegacija je odpotovala v Španijo, da sklene novo trgovinsko pogodbo in obnovi trgovinske stike med obema državama.

Trgovinske svetnike bo imenovala Grčija pri svojih poslanstvih v Moskvi, Rimu, Londonu in Parizu.

Italija namerava zgraditi do leta 1947. toliko trgovskih ladij, da bi se skupna tonaža njenih trgovskih ladij povečala od 3.3 na 5.3 milijona ton. Vse nove ladje bi bile motorne s pogonom na nafto.

Med Slovaško in Romunijo je bila sklenjena trgovinska pogodba, ki vsebuje tudi plačilni sporazum ter določila o prometu po Donavju ter o preprečenju dvojnega obdavanja.

Proizvodnja avtomobilov v U. S. A. je znašala v 2. polletju 2 milijonov voz, za 57% več ko v polletju 1938. Samo v septembru se je zvišala proizvodnja od 89.623 na 192.677 voz.

Zakaj nismo napredovali Primer privilegiranega Prizada

Skozi vsa leta so gospodarski ljudje neprestano opozarjali na razne napake v našem upravnem in gospodarskem življenju ter na škodo, ki jo povzročajo te napake. Dosledno pa so bila vsa ta opozorila zmanj, ker pristojni činitelji se na ta opozorila niso ozirali, pa naj so bila še tako podprtia s tehnimi dejstvi. Ker se ta opozorila niso upoštevala, zato tudi nismo napredovali, ker je v neredu vsak napredek nemogoč. In tako se je dogajalo, da so naši kmetovalci, naši delavci, naši obrtniki, trgovci in industrialci delali, ustvarjali vsako leto nove vrednote, kljub temu pa smo ostajali vedno na isti stopnji, naš narodni dohodek pa je celo padal.

Kljub vsem težkim razočaranjem so gospodarski ljudje še naprej opozarjali na vse napake, zbirali dokazni material, žrtvovali čas in denar v ta namen, vendar pa niso dosegli nič več ko samo platonično priznanje, da so njih zahteve stvarno utemeljene, da so tudi v interesu celote in države, toda to je bilo tudi vse. Zahteve trgovstva pa so ostale še nadalje neizpolnjene.

Posebno značilen je v tem oziru primer Prizada. Od vsega početka je njegovo delovanje povzročilo težko kritiko gospodarskih ljudi. Ves tisk trgovskih organizacij je vodil ostro kampanjo proti Prizadu in z zborovanj trgovskih, pa tudi drugih gospodarskih organizacij je donela zahteva, da se mora Prizad likvidirati. Posebno energično borbo proti Prizadu so vodile bratske »Trgovačke novine« v Beogradu. Toda z vsemi svojimi

težkimi argumenti niso dosegli nič drugega kakor tiskovno tožbo Prizada in nato še obsodbo. Dovolj značilno je, da je bila to prva in edina obsodba lista v vseh petih letih, odkar list izhaja.

Ljubljanski vsedržavni trgovski kongres je posvetil Prizadovemu delovanju velik referat. S številkami je ta referat dokazal škodljivost delovanja Prizada. Takratni trgovinski minister je drugi dan kongresa nastopil v obrambo Prizada ter med drugim omenil, da so ministru potrebni dobički Prizada za pospeševanje trgovine. V tem je bilo to pospeševanje, v kateri namen se je izdal ta denar, o tem ni nikdar nič slišal.

Slišale so se le pritožbe nad delom Prizada in slišalo se je, da postavlja Prizad sebi v Beogradu krasno palato. Ko pa je bila ta palata Prizada postavljena kot krona njegovega dela, so prišle na dan tudi druge stvari, da je o Prizadu spregovoril tudi sam predsednik vlade g. Dragiša Cvetković. Njegove besede pomenijo za vse trgovstvo največje in najsijsnejše zadušenje, ker pomenijo potrditev vsega tega, kar so trgovci trdili.

Izjava predsednika vlade Dragiša Cvetkovića

Pred dobrim tednom je da! predsednik vlade Dragiša Cvetković dopisniku »Politike« obširno izjavil o raznih vprašanjih ter med drugimi tudi o Prizadu. Dejal je: »Prizad, ki bi kot privilegirana ustanova moral koristiti s svojim delom kmetovalcem, je vodil slabo politiko, ki mu jo bomo mi te dni

iz temelja spremenili. Pri nas se kupujejo pridelki tudi na zeleno. Naj bi tudi Prizad kupoval na zeleno, ne pa po liksnih ceni, temveč po približni ceni, po vnovčnju blaga pa naj bi kmetovalcem izplačal razliko v ceni. Prizad ni za to tu, da zida velike palače z moderno urejenimi pisarniškimi prostori. Nočem uganjati demagogije. Nisem proti moderno urejenim pisarnam, vendar pa mora biti neko razmerje z razmerami in s stanjem onega, čemur Prizad služi in čemur je namenjen. Kajti drugače izgleda to, kakor da bi kmetu v opankah, s strganimi hlavnimi postavili cilinder na glavo.«

V črno je zadel s to svojo izjavo predsednik vlade g. Cvetković. Z zadoščenjem so sprejeli to izjavo tudi vsi gospodarski ljudje. Toda sedaj je treba, da se tudi v delu Prizada uvede temeljita reforma, da ne bo Prizad le zbiral razne sklade od naših izvoznikov, ti pa ne bi nikdar zvedeli, kako se ti skladi tudi uporabljajo.

Pri Prizadu je nastal velik natek, ker se opozorila gospodarskih ljudi niso upoštevala. In v tem je tudi glavni vzrok, da ne napredujemo, da zapravljamo denar, ki ga tudi za najbolj potrebne stvari nismo. Kdaj se bo že nehalo to ne upoštevanje gospodarskih ljudi in njihovih organizacij? Primer Prizada je pač tako poučen, da bi se moralno takoj napraviti konec ne upoštevanju mnenja gospodarskih ljudi, ali pa nikdar ne pride do pravega narodnega blagostanja.

Uredba o izpremembah zakona o neposrednih davkih

II.

§ 22. V čl. 83. zakona se na koncu točke 11. doda nova točka 12., ki se glasi:

»12. odpisi terjatev, dovoljeni od upnikov izključno zaradi sanacije podjetij v državi, ki niso zavezani plačevanju družbenega davka v kraljevini, če je takšna terjatev dokazano nastala iz vplačil v gotovini.

Določba tega člena, se mora uporabljati tudi za nedokončane odmere davčnega leta 1939.«

§ 23. Čl. 84. zakona se črta v celoti. (Ta člen je določal, da presežek, ki ga razdeljujejo nabavljane in konsumne, kreditne, prodajalne, zdravstvene in podobne zadruge svojim članom v razmerju poslovanja z zadrugo, ni zavezana.

§ 24. — V 1. odst. čl. 85. zakona se za besedo »račune« namesto večjice dene pika, vse nadaljnje besedilo pa spremeni takole:

»Če ne zadoste tej zahtevi (da morajo dovoliti na pismeno zahtevi davčnega oblastva vpogled v knjige in račune), ki se more v enem letu ponavljati, se kaznijo za vsak primer nedovolitve vpogleda posebej z globo od 10.000 do 100.000 din, davek pa odmeri davčna oblast sama po določilih predzadnjega odst. čl. 81. zakona, s čimer pa se davčni zavezanci ne oprose kazenske odgovornosti po § 142 in 142a zakona.«

V odst. 1. a) odst. 1. čl. 86/I se

črtajo besede: Za zadruge iz čl. 84. tega zakona.

V čl. 86/I zakona se lestvica dopolnilnega davka pod točko 2. spremeni in se glasi:

dopolnilni davki	značilnost	če rentabilnost ne presega
2%	6%	vlož

Nekatere industrije bodo ustavile delo?

Nekatera industrijska podjetja pravijo, da bodo prisiljena ustaviti svoje obratovanje. Kot vzrok navajajo težkoče pri nabavi surovin ter zvišanje delavskih mezd. Zelo pa so nekatera podjetja nezadovoljna tudi zaradi nameravane uvedbe kontrole nad cenami ter maksimiranja cen. Zlasti so nekateri industrialci nasprotni načinu, kakor se namerava to izvesti. Po njih mnenju bi bili poslovni pogoji za mnoga industrijska podjetja tako poslabšani, da ne bi bila več rentabilna. Zato je naravno, če bodo ustavila obratovanje.

Vinski sejem v Ivanjkoveih

Vinarska zadruga v Ivanjkoveih priredi svoj 15. vinski sejem in razstavo v sredo 24. januarja v tamkajšnji dvorani. Lanska vina se prav dobro razvijajo, so povsem harmonična in imajo malo kisline. Cene so ugodne. Smo v sredini ljutomersko-ormoških goric in so zato na sejem pripuščena le vina iz tega vinarskega okoliša. Interesenti bodo imeli priliko pokusiti mešana in sortirana vina in si poleg tega nabaviti potrebno količino iz teh vinskih krajev. Čas prireditve pa je tudi prav ugoden, ker bodo do tega časa vina že zrela.

Jeklarna Jurija grofa Turnskoga Guštanj-Ravne je prenesla svoj sedež v Beograd

»Službene novinec z dne 28. decembra objavlja vpis turnskih jeklarn pri trgovinskem sodišču v Beogradu. Preselitev sedeža delniške družbe je bila sklenjena že 25. maja 1939. na občnem zboru delničarjev v Mariboru, spremembo pravil pa je odobrilo ministrstvo šele 25. septembra.

Turnske jeklarme imajo oz. preuzele sledeče naprave: Jeklarna na Ravneh, kovnico v Mežici in premogovnik na Holmen; ustanavljati in nabavljati smejo vse v te stroke spadajoče naprave, koncesije in električne naprave, prodajati, posredovati in sodelovati doma in v inozemstvu. Glavnica znaša 12 milijonov dinarjev, razdeljenih na 120 tisoč delnic na prinosnika z nominalom din 100. V 7–11 članski upravi so zdaj vpisani kot člani gg.: dr. J. Leškovar iz Maribora, dr. Daub Ervin in inž. Kren R. z Dunaja, dr. inž. Lajtner F. s Kalfenberga, dr. inž. Lukman Hajnrih z Bleha, Josip Lukman iz Ljubljane, grof Al. Turn-Valsasina iz Guštanja, Avg. Tosti iz Ljubljane in dr. Vinko Zore iz Beograda. Izbrisala sta se zaradi izstopa dr. K. Planer in dr. E. Volkart, zaradi smrti pa VI. pl. Globočnik. — Kot prokuristi so vpisani: David Lorberau, Fr. Ašenbrener, Kurt Jenč, Oton Bilošević in Slavko Verdikon.

Sodelovanje velesejmov v Beogradu, na Dunaju in v Budimpešti

Med upravami velesejmov v Beogradu, na Dunaju in v Budimpešti je bil dosežen sporazum, po katerem bi se odpravila konkurenca med temi velesejmi ter bi se doseglo njih sodelovanje. Najmanj dvakrat na leto bi se sestali delegati vseh treh velesejmskih uprav, da bi se dogovorili o vprašanjih, ki zadevajo vse tri velesejme.

Že v 24 urah barva, plesira in kemično snazi oblike, klobuke itd. Skrobi in svetlosti srajce, ovratnice in manšete. Pere, suši, manga in lika domače perilo
tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Finančno sodelovanje med Anglijo in Francijo

Odkar se je začela vojna, so postajale vezi med Anglijo in Francijo vedno bolj tesne. Že pred vojno je bila njuna zunanja politika popolnoma enotna. Ob izbruhi vojne je bila kmalu dosežena enotnost vojnega poveljstva. Sredi novembra je bil sklenjen sporazum med vladama obeh držav, da koordinirata svoje gospodarsko vojskovanje, da si združeno nabavljata potrebitno hrano, surovine, bencin in strelivo ter da centralizirata svojo plovbeno politiko, tako da bi kar najbolje izrabili obe trgovinski mornarice.

Pred kratkim je bil sklenjen nadaljnji sporazum za finančno področje. Po štirinajstih tednih vojne je s tem gospodarstvo obeh držav popolnoma vzpostojeno. V vseh zadevah, ki se tičejo zunanjega sveta, bosta nastopali angleška in francoska vlada kot ena združena vlada.

Novi sporazum vzpostaja zunanje-plaćilno politiko. Predvsem sta se finančni oblasti obeh držav zavezali, da bosta vzdržali za ves čas vojne nespremenjen tečaj med frankom in šterlingom. Vsi nakupi med temi državama se bodo mogli opravljati brez prenosa zlata in tujih deviz. Francija bo n. pr. mogla nakupovati avstralsko volno, ne da bi za to potrebovala šterlinške valute, Anglija pa bo mogla kupovati francosko in severno-afrško železno rudo, ne da bi ji bilo treba zaradi tega nakupovati franke. Transakcije med temi dvema državama se bodo skratka vrstile tako, kakor da bi ves ta sistem imel eno valuto in eno zlato rezervo.

Poleg tega sta se obe vladi domenili, da si porazdelita nekatere stroške za vojno, n. pr. stroške za zmagre.

poljsko armado v Franciji in zdenarno pomoč nekaterim drugim državam. Te stroške bosta nosili na splošno po razmerju Francija 40, Anglija 60 odstotkov.

Gospodarstvo Francije in Anglije deluje nasproti inozemstvu kot eno. Nobena vlada ne bo najela inozemskega posojila ali kredita, ne da bi se prej posvetovala z drugo pogodbenico. Rezultat te združitve je, da se skupne rezerve deviz in zlata kar najbolje ukoristijo. Organizacija za skupno nakupovanje zagotavlja zaveznikoma, da si bosta oskrbela potrebitno blago po enotni ceni, brez izgub, ki jih povzroča tekmovanje na trgu. Organizacija skupne finančne politike zagotavlja kar najbolj učinkovit transfer.

Združena finančna sila zaveznic je izredno velika. Po cennosti ameriškega zveznega urada za rezerve sta znašala francoski in angleški zaklad v zlatu, dolarski bilanci in ameriških papirjih konec avgusta skupaj 8 milijard 410 milijonov dolarjev. Od tega odpade 5 milijard 775 milijonov dolarjev na centralne rezerve, 1 milijarda 265 milijonov na dolarske bilance in 1 milijarda 420 milijonov na lahko vnovičljive papirje. Omenimo lahko še, da stoji nasproti tej velikanski vsoti številka nemškega zaklada 160 milijonov dolarjev.

Angleški minister Sir John Simon in francoski minister g. Paul Reynaud sta zagotovila, da bo vsak delček te ogromne zaloge smotorno izrabljen in da ne bo nikakega zapravljanja. Ta finančni sporazum je najjasnejši znak svetu, da sta Velika Britanija in Francija odločeni, da se bojujeta ramo ob rami in da napneta vse sile združenih narodov do skupne zmage.

661 — London: steklene blago za gospodinjstvo,

662 — Hamburg: zdravilne rastline, suho sadje,

663 — Atene: slannati ovoji za steklenice,

664 — Carigrad: železnina in razne posode,

665 — Hamburg: suho sadje za reeksport v skandinavske države,

666 — Izmir: klej,

667 — Carigrad: leseni klinci za čevlje, električne žarnice, gladični papir, potezna zadrga (Reissverschluss), igrače, kovinsko kratko blago, orglice,

668 — Montevideo: večje količine suhih češpalj ter drugi proizvodi, ki bi se mogli prodati na urugvajskem trgu,

669 — Le Caire: kalupi in orodje za izdelavo surovega masla, lončki za kisl mleko,

670 — Pariz: sočivje, fižol, ribje in mesne konserve.

Ponudbe tujega blaga:

100 — Toronto (Kanada): išče se zveza z našimi uvozniki finega krzna (severnih lisic) in jabolka,

101 — Bruselj: zastopnik neke ameriške skupine tovarn, ki želi razširiti svoj izvoz v Evropo, išče zvezo z našimi uvozniki (večjimi) ter potrošniki litega železa, jekla, zlitin, s tvornicami vagonov in orožja,

102 — Šangaj: zastopniška firma išče zvezo z našimi proizvajalcem moških in ženskih klobukov z radi dobavljanja posebne kitajske slame,

103 — Hamburg: tvrdka, ki že dolgo uvaža v Evropo iz čezmorskih dežel surove kože, išče zvezo z našimi uvozniki surovih kož.

Interesenti naj se obrnejo na Obaveščajni osek Zavoda za uprednjenje spoljne trgovine, Beograd, poštui predal 818 ter naj pri tem navede tekočo številko, pod katero je bilo objavljeno povpraševanje oziroma ponudba ter tudi kraj, na katerega se povpraševanje nanaša.

Doma in po svetu

Papež Pij XII. se je zahvalil knezu-namestniku Pavlu za njegove noveletne čestitke ter v svoji brzojavki naglasil, da prosi Boga, da bi podaril kneznu-namestniku in vsej dragi Jugoslaviji svojo milost.

Predsednik vlade Kjusevanov je čestital predsedniku vlade Cvetkoviću k novemu letu, nakar mu je ta odgovoril enako prisrčno in Iskreno.

Predsednik vlade Cvetković in maršal Göring sta izmenjala novoletečne čestitke.

V noveletni številki je objavil »Slovenec« čestitke ministrskega predsednika Cvetkovića, ki v svoji izjavi najprej omenja svoje prvo sodelovanje z dr. Korošcem v letu 1918., nato pa omenja sklenjeni sporazum s Hrvati. Ministrski predsednik pravi, da ta sporazum ne sme za nikogar pomeniti razočaranje in da se bo želja Slovenec, da dobi Slovenija popolno enakovravnost in nov položaj, v letosnjem letu v celoti izpolnila.

V drugi noveletni izjavi je predsednik Cvetković uvodoma najprej omenil zunanje politično situacijo in posrečilo, da se je Jugoslavija posrečilo, da je v celoti ohranila svojo neutralnost. V notranji politiki je najvažnejša naloga urejevanje notranjih razmer, da se dosegne notranji mir, brez katerega ni napredka. Na podlagi tega mjeru je treba doseči naš življenski interes, t. j. gospodarsko prosperitetno podlagi zdrave, načrte in preudarjene gospodarske politike.

Novo leto ne bo lahko. Zato je potreben duhovna mobilizacija vseh narodnih sil, da se pospešuje vse to, kar je vsem nam skupnega. Z bratskim sodelovanjem Srbov, Hrvatov in Slovencev se bomo obraviali pred konflikti od zunaj in si zagotovili boljše dneve v našem notranjem življenju.

»Hrvatski dnevnik« je objavil naslednjo noveletno izjavo doktorji Maček: »V slogi, zavednosti in politični zrelosti je vsa naša politična sila. Želim, da bi nam te narodne vrline prinesle v l. 1940. koristnih sadov. Časi, v katerih živimo, so silno resni. Zavedajoč se

svoje zgodovinske odgovornosti, bom izvrševal svojo dolžnost po svoji vesti, uspeh mojega dela pa bo odvisen tudi od podpore, ki mi jo bo dajal hrvatski narod. Zahvaljujem se mu za zaupanje, katero mi je izkazoval v l. 1939. ter sem prepričan, da bomo v l. 1940. s složnim delom in skupnimi naporom dosegli nadaljnje uspehe. V tem prepričanju želim vsemu hrvatskemu narodu in zlasti se hrvatskemu seljačkemu narodu srečno novo leto.

Znanemu francoskemu novinarju Sauerweinu pa je dejal dr. Maček, da je glede zunanje politike vsa Jugoslavija enodušna in da še ni nobena jugoslovanska vlada delala s tako enodušnostjo kakor sedanja. Vsi mi imamo samo eno voljo in eno misel sprito vsake zunanje varnosti. Glede notranje politike je dejal dr. Maček, da bodo politični zakoni v kratkem gotovi in da bo novi parlament odločil, če je ustavotvorna skupščina potrebna ali ne. Neredi, ki so bili na Hrvatskem, so le začasni in vsi oni, ki so povzročili te nemire, ne bodo mogli dobiti pri volitvah več kot 2 do 3 mandata od vseh sto mandatov, kolikor jih bo imel hrvatski sabor. Mladina je pri nas vedno ekstremistična, je dejal doktor Maček, toda te ekstreme bo opustila.

Tudi vsi Slovenci iz Kanalske doline se bodo morali izseliti, ker so se izjavili za Nemčijo. Naši votiteli pa so na te Slovence menda čisto pozabili.

Mohorjeve knjige je nemška cenzura na Koroškem sicer dovolila, ni pa še rešeno vprašanje, če bodo naročniki dobili tudi devizna dovoljenja za plačilo knjig. Ce ne bo to vprašanje pozitivno rešeno, bodo slovenski Korosi letos brez Mohorjevih knjig.

Aca Stanojević je zopet zbolel. Ker je Aca Stanojević že 87 let star, je njegova bolezen zelo nevarna.

Za novega šefa centralnega presbiroja pri predsedniku ministrskega sveta je bil imenovan Predrag Milojević, publicist iz Beograda.

Gen. konzulat v Bratislavu je bil z ukazom kr. namestnikov ukinjen, namesto njega pa otvorjena naša diplomatska agencija.

Za inž. Marcelom Šrkuljim, sicer bivšega zagrebškega župana, je bila izdana tiralica, ker je poneveril kot direktor Združenih električnih central Zagreb-Karlovac okoli 1 milijona din. Inženir Šrkulj je pobegnil v Albanijo.

Topilnica svina v Zvečanu, ki jo je zgradila družba Trepča, je začela obravljati.

Plovba na Donavi je ustavljena. S tem je zelo oviran izvoz iz Romunije v Nemčijo.

Zadnje mesto s samočeskimi napisi je bil na češkem Zlin. Sedaj mora tudi to mesto imeti le dvojezične napisne, in sicer nemški napis v gotici na prvem mestu.

Nizoemska vlada je naročila v Italiji 6 rušilcev. Naročene ladje se bodo začele delati takoj.

Stalin je zahteval od Nemčije 2000 strokovnjakov, ki naj bi organizirali gospodarsko proizvodnjo v Rusiji.

Za znamen nemškim veleindustrialcem Thyssenom, ki je bistveno omogočil, da je prišel Hitler na vladu in ki je narodne socialiste finansiral, je bila izdana tiralica, potem ko mu je bilo zaplenjeno vse premoženje. Thyssen pa je pred tem z rodbino pobegnil v Švico, od koder namerava oditi na Portugalsko. Tiralica je bila izdana, ker da ni plačal davkov in je prekršil devizne predpise.

Potresni sunki v Anatoliji še niso popolnoma prenehnali, čeprav se ne ponavljajo več s prejšnjo silo. Škoda, ki jo je povzročil potres, gre v stotine milijonov. Sedaj so zadele Turčijo nove nesreče. V zapadni Turčiji so nastale velike povodnje. V potresnih krajih pa vlažna huda mrz, da prebilalstvo trpi tudi zaradi mraza. Iz vseh držav prihaja do v Turčijo izjave sožalje in tudi daroviti. Tudi naša Rdeči križ je posiljal manjšo pomoč, ki jo bo treba vsekakor povečati.

Zaradi potresa v Anatoliji je bilo po uradnih cenuh ubitih 45.000 ljudi, ranjenih pa okoli 100.000. Potresen v zapadni Turčiji je porušila 400 hiš, 1200 ljudi pa je utonilo.

Požar je izbruhnil v Vatikanu v palaci apostolske pisarne. Večina umetnin je bila rešena.

Po obih velikih železniških nesrečah v Nemčiji, ko je bilo ubitih nad 200 potnikov, se je prijetila v bližini Neaplja težka železniška nesreča, pri kateri je bilo 40 potnikov ubitih in 160 ranjenih.

Tri hiše z lepim posestvom — zelo ugoden prostor za trgovino in gostilno — pri kolodvoru v Višnji gori proda Kmettska poslopna jutnica v Ljubljani.